

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนที่จัดการศึกษา
สำหรับเด็กพิการเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ความหมายของภาวะผู้นำ
2. ความหมายของพฤติกรรมผู้นำ
3. ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ
4. ผู้นำทางวิชาการ
5. วิสัยทัศน์ผู้นำทางวิชาการ
6. ความหมายของการเรียนร่วม
7. ความเป็นมาของการจัดการเรียนร่วมในประเทศไทย
8. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม
9. รูปแบบการจัดการเรียนร่วม
10. ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม
11. ประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา
12. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของภาวะผู้นำ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2539, หน้า 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ
หมายถึง การใช้อิทธิพลของบุคคลหรือตำแหน่งให้ผู้อื่นยินยอมปฏิบัติตามเพื่อที่จะ
นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ หรือหมายถึงรูปแบบของ
อิทธิพลระหว่างบุคคล

บุญช่วย ศิริเกษ (2540, หน้า 190) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่า หมายถึง ความสามารถที่จะใช้อิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อให้ได้รับความสำเร็จตามเป้าหมาย

วิโรจน์ สารัตนะ (2542, หน้า 106) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่า กระบวนการหนึ่งที่ผู้นำหรือผู้บริหารจะใช้อิทธิพลและอำนาจของตนกระตุ้นชักนำให้บุคคลอื่นหรือผู้ตามมีความกระตือรือร้น และเต็มใจทำในสิ่งที่ผู้บริหารต้องการ ผู้บริหารจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่นบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป้าหมายและการปฏิบัติงานให้บรรลุจุดหมายขององค์กร

สิทธิกาล ศรีวรมย์ (2542, หน้า 433) ได้กล่าวถึง ภาวะผู้นำเป็นศิลปะที่จำเป็น และสำคัญยิ่งต่อนักบริหารที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำต้องเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผน และรับผิดชอบต่อความอยู่รอด หรือการพัฒนาขององค์กร แต่บางครั้งการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นกระบวนการ คือ การกำหนดขั้นตอน การวางรูปแบบ เป้าหมายของกลุ่มหรือองค์กรอาจไม่ใช้อิทธิพลบังคับจะใช้การจูงใจให้ปฏิบัติงาน มีพฤติกรรมพุ่งตรงไปสู่ความสำเร็จ โดยอาศัยภาวะผู้นำที่เป็นคุณสมบัติของบุคคลที่เป็นผู้นำ ซึ่งต้องฟังคน ตั้งใจฟังจริง พูดให้คนอื่นฟัง และเขาฟังอย่างใจจดใจจ่อ ได้อำนาจมากโดยผู้อื่นมอบให้และรู้จักมอบหมายหรือกระจายอำนาจไปสู่คนอื่น รู้จักวินิจฉัยและให้รางวัลแก่เพื่อนร่วมงานจากผลการปฏิบัติงานของเขา และผลการทำงานเฉพาะบุคคล และรวมทั้งการจัดการตนเองให้เป็นผู้บริหาร และทำให้เกิดการทำงานเป็นกลุ่ม หรือการทำงานเป็นทีม

พิมพอร์ สดเอี่ยม (2547, หน้า 115) ให้นิยามว่า ภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อคนหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งผู้นำต้องให้ความสนใจ ทั้งบุคคลและองค์กร โดยสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานตามความสามารถและความต้องการ ซึ่งการทำงานนั้นต้องสอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการขององค์กรด้วย เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำงานตรงตามความต้องการและตามความสามารถ ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชามีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

สรุปภาวะผู้นำ คือ ความสามารถของผู้บริหารที่จะใช้อำนาจของตนชักนำผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานเพื่อที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

ความหมายของพฤติกรรมผู้นำ

Likert (1961, p. 135) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้นำเป็นพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เพื่อควบคุมกิจกรรมของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายซึ่งจะมีอิทธิพลต่อผู้ตาม พฤติกรรมของผู้นำเป็นพฤติกรรมใด ๆ ที่ผู้กระทำปรารถนาจะได้รับการยอมรับ หรือกล่าวโดยกว้าง ๆ ก็คือพฤติกรรมที่ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ ปรารถนาที่จะแสดงพฤติกรรมผู้นำเป็นพฤติกรรมของบุคคลซึ่งมีผลต่อการกระทำของผู้อื่น

Flippo (1966, p. 220) ได้จัดแบ่งแบบพฤติกรรมผู้นำออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. ผู้นำประเภทนิเสธ (negative leader) คือ ผู้นำที่ใช้แนวทางการบริหารไปในแนวทางที่จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเกรงกลัว ยอมปฏิบัติตามคำสั่งด้วยความจำใจ ผู้นำแบบนี้อาศัยอำนาจหน้าที่เป็นเครื่องมือในการบริหาร และเป็นผู้นำแบบเผด็จการหรืออิตาเลียนมากที่สุดในยุค

2. ผู้นำประเภทปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำที่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีความสามารถในการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นชอบในเหตุผลของการปฏิบัติงาน ผู้นำแบบนี้เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดในยุค

พะยอม วงศ์สารศรี (2534, หน้า 188) ได้สรุปคุณสมบัติของผู้นำที่ดี ได้ดังนี้

1. มีความเข้าใจความเป็นมนุษย์ ผู้นำต้องมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา มีความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้ใต้บังคับบัญชา
2. มีปฏิภาณไหวพริบดี กล่าวได้ว่าเป็นคนทันเกมต่อสภาพการณ์ที่ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ
3. มีความสามารถในการประสานงานและตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาดภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ
4. มีลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี เป็นที่ศรัทธาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา
5. มีความซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อคำสั่งที่ส่งออกไป เช่น ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานพลาด เพราะผู้ใต้บังคับบัญชาสั่งผิดไป จะต้องกล่าวขอโทษ
6. มีอารมณ์มั่นคง การมีอารมณ์มั่นคงนี้ส่งผลต่อความพึงพอใจและเต็มใจในการทำงาน

7. ไม่เคร่งครัดต่ออำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการจนเกินไป
8. มีทักษะทางเทคนิค (technical skill) ที่พอเพียงในการกำหนดงานมอบหมายให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
9. สร้างความเป็นกันเอง เช่น การทำงาน เพื่อผ่อนคลายซึ่งจะทำให้ลูกน้องรักและสร้างความเกรงใจ

สรุปพฤติกรรมผู้นำ คือ พฤติกรรมของมนุษย์ปรารถนาจะได้รับการยอมรับ เป็นการแสดงออกของการตัดสินใจที่สามารถสัมผัสได้ของมนุษย์

ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ

Likert (1961, p. 76) ได้ศึกษาเรื่องความเป็นผู้นำโดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชากับประสิทธิผลในการทำงาน ซึ่งได้ข้อสรุป 2 ประการ คือ

1. พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งที่คนหรือพนักงาน (employee-centered leadership style) จะเน้นการมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่พนักงานและช่วยพนักงานตอบสนองความพอใจของตัวเอง โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงาน

2. พฤติกรรมที่มุ่งที่ผลผลิตหรืองาน (job-centered leadership or production-centered) จะเน้นมุ่งคนหรือพนักงานที่มีประสิทธิภาพมากกว่า เพราะความเต็มใจและพอใจ การทำงานด้วยความเต็มใจและกระตือรือร้น ผลผลิตจึงสูงขึ้น ส่วนพฤติกรรมผู้นำที่มุ่งผลผลิตงานนั้นจะมีผลตรงกันข้าม คือทำให้ความพอใจที่จะทำงานลดลงผลผลิตจึงน้อยลง

Robbins (1985, p. 59) ได้รวบรวมการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำ 2 มิติ คือ

1. ผู้นำที่มุ่งงาน หรือคำนึงตนเองเป็นหลักจะมุ่งเน้นในโครงสร้างของการทำงาน ผู้นำจะกำหนดเป้าหมาย บทบาท โครงสร้างของบทบาทผู้ปฏิบัติปฏิบัติตาม เป็นลักษณะผู้นำที่มุ่งกำหนดความต้องการในการปฏิบัติงาน

2. ผู้นำมุ่งคนหรือคำนึงถึงผู้อื่นเป็นหลัก เป็นผู้นำที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความรู้สึกของพนักงาน และมีความพยายามในการสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา พฤติกรรมที่แสดงออกจะมีลักษณะของความเป็นเพื่อนให้ความสำคัญกับสวัสดิการของพนักงาน และความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นำกับผู้ปฏิบัติ

ธิตทิพ ขยธวัช (2548, หน้า 97-98) ได้รวบรวมทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีรูปแบบความเป็นผู้นำพื้นฐาน เป็นการศึกษาความเป็นผู้นำที่สัมพันธ์กับรูปแบบของผู้นำมี 3 แบบ คือ

1.1 ผู้นำแบบเผด็จการ

1.2 ผู้นำแบบประชาธิปไตย

1.3 ผู้นำแบบปล่อยตามสบาย

ความแตกต่างระหว่างผู้นำทั้ง 3 แบบ คือลักษณะของการตัดสินใจ โดยปกติผู้นำแบบเผด็จการชอบตัดสินใจเองมากกว่าใช้การตัดสินใจของกลุ่ม ผู้นำแบบประชาธิปไตยจะเป็นผู้คอยสนับสนุนและนำทางกลุ่มในการตัดสินใจ ในขณะที่ผู้นำแบบปล่อยตามสบายจะอนุญาตให้ทุกคนในองค์กรตัดสินใจทั้งหมดทุกเรื่อง

2. ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะตัวของผู้นำ เพื่อคาดคะเนประสิทธิภาพของผู้นำโดยถือเกณฑ์ลักษณะส่วนตัว เชื่อว่า ผู้นำจะมีความแตกต่างจากบุคคลทั่ว ๆ ไป เช่น บุคลิกภาพ ทักษะและลักษณะทางกายภาพ เป็นต้น จากการสำรวจลักษณะของผู้นำที่มีชื่อเสียงพบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยทั่วไปฉลาด กระตือรือร้น ตื่นตัวกับความต้องการของบุคคลอื่น เข้าใจงาน มีทักษะในการติดต่อสื่อสารที่ดี มีความคิดริเริ่ม ชอบแก้ปัญหา มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีตำแหน่งสำคัญ และมีลักษณะเด่น

วันชัย มีชาติ (2548, หน้า 194) กล่าวว่าทฤษฎีการทดแทนการเป็นผู้นำ เป็นตัวแปรเชิงสถานการณ์ซึ่งทำให้พฤติกรรมผู้นำเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น การทดแทนประกอบด้วยลักษณะบางประการของพนักงาน ลักษณะงานองค์การหรือกลุ่มที่สามารถทำให้พนักงานมีความเข้าใจกับบทบาทและงานอย่างชัดเจน ตลอดจนจูงใจให้ทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายของกลุ่มโดยไม่เป็นผู้นำที่เป็นทางการ และทฤษฎีความเป็นผู้นำเชิงสถานการณ์ในการบริหารระดับสูง สามารถสร้างความเป็นผู้นำเชิงสถานการณ์ ได้ 5

แนวคิด คือ

1. แนวคิดเชิงกลยุทธ์ เพราะจะต้องทำการตัดสินใจกับสิ่งที่เกิดขึ้น
2. แนวคิดด้านมนุษย์เป็นสินทรัพย์เป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ การพัฒนาหน่วยธุรกิจ
3. แนวคิดความเชี่ยวชาญเป็นการเลือกและการเผยแพร่ทั่วองค์กรในสาขาที่เชี่ยวชาญ ซึ่งจะทำให้บริษัทได้เปรียบในการแข่งขัน
4. แนวคิดการสกัดกัน จะเป็นแนวการพิจารณาสิ่งเบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานและการควบคุมมาตรฐาน
5. แนวคิดด้านตัวแทนการเปลี่ยนแปลง จะเกิดขึ้นเมื่อผู้บริหารระดับสูงเห็นว่าสถานภาพเดิมของบริษัทมีความไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาต้องมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงที่มีวิสัยทัศน์จะให้ความสำคัญกับความยากลำบากที่เกิดขึ้น และจะทำการเปลี่ยนแปลงทันทีที่ทำได้

สรุปทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ คือ ประเภท และแนวทางที่ผู้นำสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีกับองค์กรและบุคลากรในองค์กร

ผู้นำทางวิชาการ

จันทราณี สงวนนาม (2533, หน้า 65-67) ได้ให้ข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติเพื่อให้ผู้บริหารแต่ละคนสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการได้ดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องมุ่งมั่นและเจตนาอย่างแน่วแน่ที่จะเป็นผู้นำทางวิชาการด้วยวิญญูณของการแสวงหาความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เพราะการมีความมุ่งมั่นและเจตนาที่แน่วแน่จะก่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดีได้
2. ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องมีการกระจายอำนาจด้วยความรับผิดชอบในงานให้ตรงตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล
3. ผู้บริหาร โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูมีการสังเกตการสอนระหว่างเพื่อนครูด้วยกันบ้าง การเปิดโอกาสให้ครูสังเกตการสอนเพื่อนครูด้วยกันนี้จะช่วยให้รู้ว่าครูที่ดีควรจะมีบทบาททางวิชาการหรือการสอนอย่างไร และจะช่วย

สสวท. คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
 ห้องสมุดงานวิจัย
 วันที่ 23 ก.ค. 2555
 เลขทะเบียน 247001
 เลขเรียกหนังสือ

ได้รับความร่วมมือจากครู ด้วยความรู้สึที่ประทับใจต่อการที่มีผู้มาสังเกตการสอน วิธีการเช่นนี้จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

4. ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างความคาดหวังไว้ให้แก่ครูทุกคนว่าผู้บริหารสามารถสอนหนังสือได้ มิใช่นักแค่บริหารงานเท่านั้น ผู้บริหารโรงเรียนที่ใช้เวลาในการเยี่ยมเยียนชั้นเรียนมากเท่าไร ก็จะช่วยให้ความเชื่อถือในการเป็นผู้นำทางวิชาการได้มากขึ้นเท่านั้นและครูก็พอใจที่จะรับฟังข้อเสนอแนะในวิชาการจากผู้บริหาร

5. ผู้บริหารโรงเรียนควรสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียนวิธีการที่จะรู้ว่าครูสามารถนำบันทึกการสอนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างไรนั้น ก็ด้วยการสังเกตการปฏิบัติงานของครูในชั้นเรียนแต่ถ้าผู้บริหารไม่สามารถสังเกตการสอนของครูได้ก็อาจดูจากแผนการเรียนของนักเรียน จากการทำบ้านที่ครูมอบให้นักเรียน หรือการทดสอบ

6. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสื่อสารให้ครูเข้าใจว่าเวลาของผู้บริหารนั้นมีค่ายิ่งกว่าการประชุมครู จึงควรมีเฉพาะเท่าที่จำเป็น

7. ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้เวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หรือการพบปะสังสรรค์ระหว่างครู ผู้บริหารบางคนพบว่าเวลาที่ภายหลังโรงเรียนเลิกแล้ว หรือในเวลาช่วงเช้าก่อนครูเข้าห้องเรียนจะเป็นเวลาที่เหมาะสมที่จะพบปะสังสรรค์กับคณะครู

8. ผู้บริหารโรงเรียนควรฝึกฝนทักษะความเป็นตัวของตัวเอง โดยไม่ยอมอยู่ใต้อิทธิพลของใคร การพบปะสังสรรค์ไม่ควรทำเพื่อใครคนหนึ่งโดยเฉพาะ การรู้จักเลือกเฟ้นที่จะไม่ปฏิบัติตามใครคนใดคนหนึ่งนั้นเป็นยุทธวิธีหนึ่งของผู้บริหาร แต่ก็ควรเลือกใช้บ้างเป็นครั้งคราวด้วยการพิจารณาอย่างสุ่มรอบคอบ

9. ผู้บริหารโรงเรียนควรอ่านหนังสือเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการสอนผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จทำความคุ้นเคยกับผลงานของนักวิชาการทั้งหลาย ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเนื้อหาและมโนทัศน์ทางวิชาการจากการอ่านหนังสือได้เป็นอย่างดี

10. ผู้บริหารโรงเรียนควรปฏิบัติงานด้านทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นในการที่จะเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการให้มีคุณค่าต่อวิชาชีพ ทักษะที่สำคัญเหล่านี้ได้แก่ การสังเกตการสอนในชั้นเรียนการนิเทศ การรู้จักบริหารเวลา และการเสริมสร้างทักษะระหว่างบุคคล ถึงแม้ทักษะเหล่านี้จะใช้เวลามากในการพัฒนาก็ตาม แต่ทักษะที่จะช่วย

พัฒนาตนเองของผู้บริหารให้มีความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการได้

ถวิล มาตรการเยี่ยม (2545, หน้า 99) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการ คือ การที่ผู้นำมีภาพอนาคตหรือวิสัยทัศน์ ที่ต้องดำเนินการให้สำเร็จในสภาพที่ดีกว่าและพึงพอใจมากกว่ายึดเอาวิสัยทัศน์นั้นเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาโรงเรียนมุ่งเน้นกิจกรรมการสอนและให้ความสำคัญกับครูในการจัดห้องเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะพัฒนาตนเองและบุคลากรได้อย่างเป็นรูปธรรม ต้องมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมและมีทิศทางร่วมกับคณะครูและผู้บริหาร นำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาสู่การสอน และพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญเดียวที่มีพลังสูงสุดในการกำหนดประสิทธิผลของโรงเรียนและกำหนดประสิทธิภาพของผู้บริหาร

Lashway (2006, p. 1) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในสหรัฐอเมริกา ซึ่งครอบคลุมทั้ง 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การเป็นผู้นำโรงเรียน การมีจุดเน้นเป็นผู้นำทางวิชาการ การนำการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาโครงสร้างผู้นำที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ การเป็นศูนย์กลางแห่งคุณธรรม และการสนองตอบต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลง

สรุปผู้นำทางวิชาการ คือ การปฏิบัติตนของผู้บริหาร โรงเรียนที่แสดงออกถึงการเอาใจใส่และส่งเสริมงานด้านวิชาการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน หาทางปรับปรุงและส่งเสริมการเรียนและการสอนเพื่อคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิสัยทัศน์ผู้นำทางวิชาการ

ถวิล มาตรการเยี่ยม (2545, หน้า 89) กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการที่มุ่งมั่นและหวังผลให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จะต้องอาศัยทักษะเฉพาะหรือความสามารถหลายด้าน ซึ่งต้องการทักษะด้านเทคนิคและการตัดสินใจที่ถูกต้องใน 7 สถานการณ์ต่อไปนี้

1. การนิเทศและและพัฒนาคู เป็นหัวใจของการปรับปรุงกระบวนการเรียน-การสอน การนิเทศเป็นการกำกับติดตามการสอน และเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำมาพิจารณาปรับปรุงกิจกรรมการสอน

2. การประเมินการสอนของครู โดยปกติผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะประเมินผลงานของครูทั้งในด้านการพัฒนาและการส่งเสริมวิชาชีพ ส่วนการประเมินผลงานครู ผู้บริหารก็ต้องดำเนินการตามวิธีการและมโนทัศน์การสอนที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับ

3. การบริหารการจัดการสอนและสนับสนุน เป็นอีกหนึ่งประเด็นหนึ่งที่ผู้นำทางวิชาการจะต้องให้ความสำคัญ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับนโยบายและพัฒนานโยบายที่สัมพันธ์กับการสอนรวมทั้งดำเนินนโยบายนั้นไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรม ตลอดจนการสร้างสรรคับรรยากาศที่ส่งเสริมการสอนการสร้างวินัยการสอน การลดสิ่งรบกวนการสอนในห้องเรียน เป็นต้น

4. การจัดการทรัพยากร การสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องการทรัพยากรที่เหมาะสมและพอเพียงซึ่งได้แก่ เวลา บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ สื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา เป็นต้น หมายรวมถึง การใช้ห้องเรียนและตารางเรียนของนักเรียน การจัดปฏิทิน การปฏิบัติงานของโรงเรียน การสรรหาและบรรจุครู และการมอบหมายงาน การจัดหาตำรา การให้บริการ การจัดหาและจัดสรรสื่อการเรียนการสอน ผู้นำทางวิชาการจะต้องระมัดระวังเป็นพิเศษไม่ให้เกิดการใช้ทรัพยากรเพื่อบริการเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มบุคคล แต่ต้องใช้เพื่อประโยชน์กับนักเรียนทุกคน

5. การควบคุมคุณภาพ ผู้นำทางวิชาการเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะต้องประเมินผล การปฏิบัติการสอนบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เช่น การทบทวนผลการสอบ การประเมินผลโครงการ การปรับปรุงมาตรฐานการปฏิบัติงาน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน การควบคุมคุณภาพรวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนและบุคลากร

6. การประสานงาน เป็นกิจกรรมที่ขจัดความซ้ำซ้อนของการบริหารการทำความกระจำในเป้าหมายและความคาดหวัง ทำให้หน่วยปฏิบัติย่อยในโรงเรียนปฏิบัติงานตรงตามวัตถุประสงค์ ไม่ก้าวถ่างหน้าที่กันและกัน การส่งเสริมการประสานงานนั้น ผู้นำทางวิชาการต้องติดต่อใกล้ชิดกับผู้ปกครอง ผู้มีอุปการะคุณ บุคลากรในสำนักงานส่วนกลาง และเขตพื้นที่ รวมทั้งบุคลากรของโรงเรียนทุกคน การประสานงานจะช่วยให้มีการพัฒนาองค์การ การพัฒนาขั้นตอนการปฏิบัติงานและการปรับปรุงโครงสร้างองค์การ

ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทักษะปฏิบัติการสัมพันธ์ของผู้นำทางวิชาการ นั่นคือ อธิบายถึงว่า อะไรคือ สิ่งที่จะต้องทำ ติดตามให้เห็นชัดว่า ได้ทำจริงและติดตามให้ตลอดเพื่อให้ถูกต้อง

7. การสืบค้นปัญหา หมายถึง การเผชิญกับปัญหานั้น ๆ โดยเร็วก่อนที่จะลุกลาม เป็นปัญหาใหญ่โตมากขึ้น จะเป็นการปลอดภัยที่เดียวถ้าตั้งสมมติฐานไว้ว่า การ ดำเนินการใด ๆ ในโรงเรียนจะต้องมีปัญหา จากสมมติฐานเช่นนี้จะทำให้ผู้รับผิดชอบมี ความตั้งใจอยู่ตลอดที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหานั้น ผู้นำทางวิชาการจะต้องอุทิศเวลา และพลังที่จะแก้ปัญหานั้น ๆ ด้วย การมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับธรรมชาติของปัญหา และการพยากรณ์ของปัญหารวมทั้งทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญห การสืบค้นปัญหาสำหรับการปรับปรุงการสอนนั้น อาจจะได้จากการประชุมบุคลากร การประเมินหลักสูตร การประสานงานกับผู้ปกครอง การทบทวนหลักสูตร เป็นต้น

สรุปวิสัยทัศน์ผู้นำทางวิชาการ คือ การที่จะเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดั้นนั้นจะต้องมี วิสัยทัศน์ทางวิชาการที่ดีทั้ง 7 ประการ ดังกล่าวข้างต้น ผู้นำทางวิชาการจะต้อง ดำเนินการอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ เพราะวิสัยทัศน์ผู้นำทางวิชาการ มีอิทธิพล ต่อการสอนของครู

ความหมายของการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2539, หน้า 188) ให้คำจำกัดความของการเรียนร่วม คือ วิธีการ จัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษวิธีหนึ่ง ซึ่งเด็กเหล่านี้จะได้รับการจัดการ เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติอาจเป็นการเรียนร่วมในชั้นเดียวกับเด็กปกติ หรือจัดชั้นพิเศษ ในโรงเรียนปกติก็ได้

สมพร หวานเสร็จ (2543, หน้า 3) ได้อธิบายความหมายของการจัดการเรียนร่วม ไว้ดังนี้

การเรียนร่วมเต็มเวลา หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาส เรียนในชั้นเรียนเดียวกับเด็กทั่วไปตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน เด็กทั่วไปได้รับการ การเรียนการสอนและบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็ได้รับ บริการเช่นเดียวกัน จุดประสงค์สำคัญของการเรียนร่วมเต็มเวลา คือ เพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่ง

กันและกันตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกันมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างเด็กทั่วไปกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กทั่วไปจะยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เข้าใจว่า คนเราเกิดมาไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกอย่างอยู่ท่ามกลางความแตกต่าง มนุษย์เราก็คือต้องการความรัก ความสนใจ ความเอาใจใส่ เช่นเดียวกันทุกคน

การเรียนรู้ร่วมบางเวลา หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนในโรงเรียนเดียวกันกับเด็กทั่วไปเด็กเหล่านี้อาจจัดให้อยู่รวมกันเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนทั่วไป เด็กเรียนวิชาหลักในชั้นพิเศษโดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สอน แต่ในบางวิชาซึ่งส่วนมากไม่ใช่วิชาทักษะเด็กมีโอกาสดูไปเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป เช่น วิชาพลศึกษา วิชาดนตรี เป็นต้น หรือเด็กอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี กีฬา งานแสดงต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นต้น โดยคาดหวังว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมีโอกาสแสดงออก และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กทั่วไปให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกันและสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง (2544, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วม หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กพิการเข้าในระบบการศึกษาทั่วไป มีการร่วมกิจกรรมและใช้ช่วงเวลาใดช่วงหนึ่งในแต่ละวัน ระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเด็กพิการกับเด็กทั่วไป

เบญญา ชลธานนท์ (2545, หน้า 15) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ร่วมไว้ว่าเป็นการรวมเอาเด็กพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติ มีการร่วมกิจกรรมและใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวันระหว่างเด็กพิเศษกับเด็กปกติ โดยมีความหมายสองความหมายคือ การเรียนรู้ร่วมเต็มเวลา หมายถึง การเรียนรู้ร่วมโดยเด็กพิเศษจะเข้าเรียนในห้องเรียนปกติโดยไม่มีบริการเพิ่มเติมพิเศษ ส่วนอีกความหมาย คือ การบูรณาการ หมายถึง การเรียนรู้ร่วมบางเวลาโดยเด็กพิเศษจะเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติในบางวิชา และรวมถึงการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และการเรียนรู้ร่วมกันตั้งแต่ร่วมรับการศึกษาและจัดบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล การให้การศึกษาแบบเรียนรู้ร่วมเป็นการศึกษาที่เด็กปกติเริ่มเรียนและเด็กพิเศษก็เริ่มเรียนด้วย

Kaufman, Gottlieb, Agard, and Kukic (อ้างถึงใน สมศักดิ์ ดุริยศักดิ์, 2545, หน้า 19) ได้นิยามการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง วิธีการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติในสภาพแวดล้อมทางสังคมและแผนการสอนที่มีพื้นฐานเดียวกัน โดยพิจารณาจากกระบวนการศึกษา โครงการและการจัดเตรียมแผนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะรายบุคคล

พีรพัฒน์ ชูชัย (2548, หน้า 11) ได้กล่าวถึงความหมายของการเรียนรู้ว่าเป็นการจัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล และมีการกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอน และฝ่ายสนับสนุนในด้านการศึกษาปกติและด้านการเรียนรู้ร่วม

สรุปการเรียนรู้ คือ การจัดการศึกษาให้เด็กพิการที่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยมีสภาพแวดล้อม สังคมและการเตรียมแผนการสอนเช่นเดียวกับเด็กปกติ

ความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้ในประเทศไทย

คณะกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษา (2543, หน้า 13) ได้สรุปการจัดการเรียนรู้ในประเทศไทย ดังนี้

พ.ศ. 2478 การตราพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ ประกาศยกเลิกให้เด็กพิการไม่ต้องเข้าเรียน

พ.ศ. 2482 นางสาวเจนีฟ คอลฟิลด์ สตรีตาบอดชาวอเมริกันริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพมหานคร พร้อมกับได้มีคณะบุคคลร่วมจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทยในพระราชนิอุปถัมภ์

พ.ศ. 2494 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กพิการประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เรียนช้า ตาบอด หูหนวก ร่างกายพิการ และเจ็บป่วยเรื้อรัง โดยทดลองเปิดโครงการและโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการ โดยกรมสามัญศึกษาจัดตั้งหน่วยทดลองสอนเยาวชนหูหนวก 1 ห้องเรียนในโรงเรียนเทศบาล 17 วัดโสมนัสวิหาร กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2495 มีการจัดตั้งมูลนิธิเศรษฐเสถียร ขึ้นเพื่อร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ เปิดเป็นโรงเรียนอนุบาลในปีต่อมา และเปลี่ยนชื่อมูลนิธิเดิมเป็น มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกแทน โดยใช้ที่ดินของคุณหญิง โต๊ะ นรเนติบัญชากิจ บริจาคเป็นสถานที่เรียน ปัจจุบันโรงเรียนเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนเศรษฐเสถียร

พ.ศ. 2499 นักเรียนพิการตาบอดได้เข้าเรียนร่วมกับนักศึกษาปกติ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรกโดยความช่วยเหลือของมูลนิธิคนตาบอดแห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2500 กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีการทดลองนำเด็กเรียนช้าเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนปึกดำบรรพ์ระดับประถมศึกษาของกรุงเทพมหานครเป็นครั้งแรก 7 แห่ง คือ โรงเรียนพญาไท โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนวัดพญาไท โรงเรียนวัดหนัง โรงเรียนวัดนิมมานรดี โรงเรียนสามเสนนอก และโรงเรียนวัดชัยชนะสงคราม

พ.ศ. 2501 กรมสามัญศึกษา อนุมัติให้กองการศึกษาพิเศษจัดทำโครงการสอนเด็กเจ็บป่วยด้วยโรคโปลิโอ หรือโรคไขสันหลังอักเสบ ในโรงพยาบาลศิริราช มีการก่อตั้งมูลนิธิสงเคราะห์คนพิการ ขึ้นเพื่อช่วยเหลือในการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่เด็กเหล่านี้ ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นมูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ ในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และจัดตั้งศูนย์บริการเด็กพิการ ขึ้นที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อช่วยเหลือเด็กพิการที่ยากจน และมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดหรือไกลจากโรงพยาบาลศิริราชในกรุงเทพฯ

พ.ศ. 2504 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้นอีกแห่งหนึ่งในเขตทุ่งมหาเมฆ

พ.ศ. 2505 มีการจัดตั้งมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

พ.ศ. 2506 เปิดชั้นเรียนพิเศษในโรงพยาบาลปัญญาอ่อน เพื่อสอนเด็กปัญญาอ่อนอายุระหว่าง 7-15 ปี โดยจัดตามระดับความสามารถเป็น 3 กลุ่ม คือระดับเรียนได้ ระดับฝึกได้ และระดับปัญญาอ่อนรุนแรง

พ.ศ. 2507 กรมสามัญศึกษาขยายการเปิดชั้นเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินประเภทหูตึงขึ้นในโรงเรียนพญาไท ซึ่งเป็นชั้นเรียนพิเศษคู่ขนานกับชั้นประถมศึกษาปกติมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้สอนและฝึกแก้ไขการพูดให้นักเรียน

พ.ศ. 2512 กรมการฝึกหัดครูอนุมัติการจัดตั้ง ศูนย์ทดลองสอนเด็กหูพิการชั้นเด็กเล็ก ขึ้นในวิทยาลัยครูสวนดุสิต พร้อมทั้งเปิดสอนวิชาการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาเป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. 2513

พ.ศ. 2513 กรมการฝึกหัดครูได้มอบให้สถาบันราชภัฏสวนดุสิตจัดให้มีการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิเศษ และครอบครัวโดยมีจุดมุ่งหมายให้คำแนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กพิการซึ่งมีอายุระหว่าง 0-7 ปี เพื่อให้ได้พัฒนาการไปตามขั้นตอนเช่นเดียวกับเด็กปกติ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 เป็นต้นมา กระทรวงศึกษาได้ขยายโครงการสอนเด็กนักเรียนช้าและเด็กหูตึงเรียนร่วมในระดับประถมศึกษาออกไปอีกหลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนวัดหนัง โรงเรียนประถมบางแค โรงเรียนประถมนนทรี โรงเรียนวัดเวตวันธรรมมาวาส โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2521 มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนในพระบรมราชินูปถัมภ์ ประกาศจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กและบุคคลปัญญาอ่อน

พ.ศ. 2529 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินงานจัดการเรียนร่วมภายใต้ชื่อ โครงการพัฒนารูปแบบการจัดการประถมศึกษาสำหรับเด็กพิการร่วมกับเด็กปกติ โดยมอบให้นักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดำเนินงานทดลองจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการ 2 ประเภท คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

พ.ศ. 2531 มูลนิธิฯ ได้เริ่มโครงการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพแบบโรงงานในอารักขา พร้อมทั้งฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพแก่บุคคลปัญญาอ่อนวัยผู้ใหญ่ และได้รับพระราชทานชื่อว่า ศูนย์ฝึกอาชีพปัญญาอ่อน ตั้งอยู่ที่ซอยพระมหากรุณย์ จังหวัดนนทบุรี

สรุปความเป็นมาของการจัดการเรียนร่วมในประเทศไทยได้ว่า การจัดการเรียนร่วมได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มมีการดำเนินการภายในกรุงเทพมหานครก่อน จนเป็นที่ยอมรับกันว่าเด็กพิการเหล่านี้สามารถเรียนร่วมได้ และเป็นการสนับสนุนให้เด็กพิการได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกับเด็กปกติจึงได้มีการขยายบริการกระจายไปยังส่วนภูมิภาค

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู (2533, หน้า 7) กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วมไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. ในสังคมมนุษย์มีทั้งคนปกติและผู้ที่มีความบกพร่องต่าง ๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้นจึงไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งควรให้เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ
2. เด็กพิเศษมีความสามารถและความต้องการซึ่งแตกต่างจากเด็กปกติ ดังนั้นควรจัดรูปแบบและวิธีการให้แตกต่างไปจากนักเรียนปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้เต็มที่
3. เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่าง ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนปกติหรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคนเด่นชัดขึ้น
4. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานแตกต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สติปัญญา และทักษะ การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้าหากัน และให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก
5. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม การจัดการศึกษาต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนร่วม ควรดำเนินการบนพื้นฐานของแนวคิดและหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในโอกาสทางการศึกษา ดังนั้นการจัดระบบการศึกษาจึงจัดบริการทางการศึกษาให้แก่มนุษย์ทุกคน โดยไม่แยกความบกพร่องหรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จึงควรจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็น

ของแต่ละบุคคล ประการที่สอง มนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกันในการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังนั้นการจัดเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียนและวัยเรียน เพื่อให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกับนักเรียนทั่วไป ย่อมก่อให้เกิดคุณค่าและสร้างสรรค์สังคม เพราะเด็กเหล่านี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ จะไม่เกิดการแบ่งแยกความแตกต่างของมนุษย์ในสังคม และประการที่สาม การเรียนการสอนในชั้นเรียนย่อมตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้นการจัดนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษให้เข้าเรียนในชั้นเรียนร่วม จึงควรได้มีการปรับการเรียนการสอนให้เป็นการสอนเพื่อบุคคลทั่วไป เพื่อให้พัฒนาความพร้อมและความรู้ความสามารถของผู้เรียนทุกคนให้พัฒนาทุกด้าน ด้วยวิธีการและกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดศักยภาพที่จะดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงหลักการที่ควรคำนึงถึงในการจัดการเรียนร่วมว่า เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นนักเรียนปกติ หรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ การจัดการศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อคนทุกคน การจัดการเรียนร่วมเป็นการจัดการแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่ง เป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน และเด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียนไม่ใช่โรงเรียนเลือกเด็ก

คณะอนุกรรมการพิจารณาส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และการจัดการศึกษาพิเศษ โดยครอบครัวและชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 8) การจัดการเรียนร่วมมีหลักการและแนวคิด ดังนี้

1. ความยุติธรรมในสังคม กล่าวคือ เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษา สิทธินี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน
2. การเรียนรู้ เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ไม่ว่าเด็กคนนั้นจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา
3. การจัดการศึกษา เป็นลักษณะของการศึกษา เพื่อคนทุกคนการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม เป็นการแบ่งแยกทางสังคมอย่างหนึ่ง การเรียนร่วมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกันนั้น การศึกษาจึงควรเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคน (education for all)

สรุปหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม คือ คนพิการอยู่ร่วมกับคนปกติในสังคม จึงควรเตรียมความพร้อมให้แก่คนพิการตั้งแต่เยาว์วัยเพื่อให้คนพิการเรียนรู้และพัฒนาในทุกด้าน ซึ่งจะทำให้คนพิการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

ศรียา นิยมธรรม (2540, หน้า 18) ได้แบ่งรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้ 8 รูปแบบดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและปฏิบัติเหมือนนักเรียนปกติทุกประการ
2. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ แต่ได้รับบริการที่จำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ
3. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติบางวิชาและเรียนในชั้นเรียนพิเศษเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องบางวิชา
4. เรียนในชั้นปกติทุกรายวิชา โดยมีครูการศึกษาพิเศษให้ความช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย ๆ ขณะครูประจำวิชาอธิบาย
5. เรียนในชั้นพิเศษ โดยให้นักเรียนทั่วไปเข้าเรียนร่วม
6. เรียนในชั้นพิเศษ โดยให้นักเรียนทั่วไปเข้าเรียนร่วมบางวิชา แต่บางวิชานักเรียนทั่วไปแยกไปเรียนกับเด็กในท้องถิ่นและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแยกไปเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปในห้องเรียนอื่น
7. เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับนักเรียนทั่วไป
8. เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและร่วมกิจกรรมเท่าที่จำเป็น

ผดุง อารยะวิญญู (2541, หน้า 221-222) กล่าวถึง รูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้ 6 รูปแบบดังนี้

1. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ เป็นการจัดเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติทุกประการ เด็กที่จะร่วมเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมทางด้านการเรียน

2. เรียนร่วมในชั้นปกติและครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การจัดการเรียนร่วมวิธีนี้คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้น

3. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและได้รับการบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษ ซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็ก เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก ครูจึงเดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังโรงเรียนหนึ่งเมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กเดิมในโรงเรียนเดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่าครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน

4. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการคือ ครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะเข้าเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็กพิเศษ เด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอนครูสอนวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็ก และประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก็ได้ และสอนในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นเรียนปกติหรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษแล้วครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแก่ครูปกติ ในการปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้ด้วย

5. ชั้นพิเศษใน โรงเรียนปกติ และเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีครูประจำชั้นสอนเกือบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไป เช่น พลศึกษา ศิลปะ

6. ชั้นพิเศษใน โรงเรียนปกติ เป็นการจัดการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้ในชั้นเรียนพิเศษตลอดเวลาครูประจำชั้นสอนทุกวิชา การจัดการเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก การจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของเด็ก เด็กพิการที่มีความพิการน้อยและมีความพร้อมสูง อาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มีความพิการน้อยและมีความพร้อมสูง

อาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มีความพิการมากขึ้นและมีความพร้อมน้อย อาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษลดหลั่นกันลงไป

สำนักงานสภาพัฒนาการศึษา (2544, หน้า 8-9) กล่าวว่า การเรียนร่วมอาจจัดได้ใน 6 รูปแบบ ดังนี้

1. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน

นักเรียนเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาโดยอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้นและนักเรียนไม่ได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษโดยตรง แต่ครูทั่วไปและเด็กได้รับการบริการทางอ้อม

1.1. บริการทางอ้อมสำหรับนักเรียน

ในเด็กพิเศษ อาจได้รับบริการ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น ได้รับการตรวจวัดการเห็นการแก้ไข โดยอาจต้องใส่แว่นหรือใช้แว่นขยาย หรือการตรวจประเมินทางจิตวิทยา การบริการล่ามภาษามือ เป็นต้น

ในเด็กทั่วไปอาจได้รับการฝึกอบรมจากครูการศึกษาพิเศษเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยสอน (peer tutor) ในชั้นเรียน

1.2 บริการทางอ้อมสำหรับครู ได้แก่

1.2.1 การฝึกอบรมครูประจำชั้นในเรื่องต่าง ๆ เช่น เทคนิคการสอนเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

1.2.2 ครูการศึกษาพิเศษช่วยครูพิเศษ อธิบายและให้ความรู้กับนักเรียนทั่วไปเกี่ยวกับความพิการ เพื่อสร้างเจตคติเชิงบวกและให้เกิดการยอมรับเพื่อนพิการ

1.2.3 ครูการศึกษาพิเศษอาจร่วมประชุมกับครูประจำชั้นเรียนต่าง ๆ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับความพิการ

2. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการปรึกษาหารือ

นักเรียนปกติในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา โดยอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่มีผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ทั้งในเรื่องการศึกษาปกติและการศึกษาพิเศษร่วมให้การปรึกษาหารือ เช่น นักจิตวิทยา ครูการศึกษาพิเศษซึ่งเป็นครูเดินสอน หรือครูการศึกษาพิเศษทำหน้าที่เป็นครูสอนเสริมในโรงเรียน บุคคลเหล่านี้จะไม่สอนเด็กโดยตรง แต่ทำหน้าที่เป็นผู้คอยแนะนำช่วยเหลือครูประจำชั้น หรือครูประจำ

วิชา และจัดหาบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้ร่วมประสบความสำเร็จ

3. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการสอนเสริม

นักเรียนในชั้นเรียนปกติเวลา โดยอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้นแต่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนโดยตรงจากครูเดินสอนตามตารางที่กำหนดหรือเมื่อมีความจำเป็น ครูเดินสอนอาจเป็นนักกายภาพบำบัด ครูแก้ไขการพูด หรือครูการศึกษาพิเศษที่เดินทางไปบริการตามโรงเรียนต่าง ๆ แก่เด็กพิการทั้งในและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ยังให้บริการช่วยเหลือแก่ครูปกติโดยตรงด้วย เช่น ช่วยครูปฏิบัติการสอนในกรณีที่เด็กบางคนต้องการสอนเสริม หรือปรับพฤติกรรม

4. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการสอนเสริม

นักเรียนในชั้นเรียนปกติเวลา โดยอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่ได้รับการสอนเพิ่มเติมหรือสอนเสริมจากครูการศึกษาพิเศษที่ประจำที่ห้องสอนเสริมตามกำหนดตารางเรียน โดยให้นักเรียนมาเรียนกับครูสอนเสริมบางเวลาและบางวิชา ครูสอนเสริมอาจสอนเนื้อหาที่เด็กมีความบกพร่อง หรือทักษะเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เช่น ทักษะการทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กตาบอด หรือภาษามือสำหรับเด็กหูหนวก โดยอาจสอนเฉพาะบุคคลหรือกลุ่มเล็ก ๆ ได้ ในปัจจุบันครูสอนเสริมจะใช้เวลาสอนเด็กพร้อมกับครูในชั้นเรียนมากกว่าที่จะนำเด็กออกมาสอนในห้องสอนเสริม

5. ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ

นักเรียนเรียนในชั้นเรียนพิเศษ และเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติมากขึ้นตามความเหมาะสมโดยอาจเรียนร่วมในบางวิชา เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา ดนตรี-นาฏศิลป์ การงานพื้นฐานอาชีพ จริยศึกษา ครูการศึกษาพิเศษและครูปกติร่วมกันทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบ รูปแบบนี้จัดได้ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา

6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

นักเรียนเรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาร่วมกับเพื่อนพิการ ประมาณ 5-10 คน มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา เด็กจะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กทั่วไป เช่น เข้าแถวสวดมนต์เคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ การรับประทานอาหาร การไป

ทัศนศึกษา เป็นต้น

สรุปรูปแบบการจัดการเรียนร่วม คือ รูปแบบการจัดการเรียนร่วมมีหลายรูปแบบ ซึ่งควรเลือกรูปแบบที่มีความยืดหยุ่นตามความพิการประเภทต่าง ๆ ของนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนพิการได้พัฒนาตามศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่

ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 37) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วมไว้ 4 ด้าน คือ

1. ด้านการเรียน นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสเรียนตามระดับชั้นใน โรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อกีดขวาง ถ้าเรียนในชั้นพิเศษครูก็มักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากเกินไป หรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่ามีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็จะปฏิบัติตามนักเรียนทั่วไป เช่น พยายามทำงานให้เสร็จเหมือนนักเรียนคนอื่น เด็กจะได้ฝึกทักษะมากขึ้น
2. ด้านสังคม นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม ปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น ไม่มีเฉพาะเพื่อพิการเท่านั้น เพื่อนบ้านจะเข้าใจเด็กดีขึ้น ยินยอมให้ลูกของตนเองเล่นด้วย เพราะเด็กอยู่โรงเรียนเดียวกัน
3. ด้านการเปลี่ยนแปลงเจตคติ นักเรียนทั่วไปจะมีความเคยชินกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกัน เรียนร่วมกัน จึงไม่เห็นว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวบนั่น อีกต่อไป นอกจากนี้นักเรียนทั่วไปยังเรียนรู้ว่านักเรียนที่มีความต้องการพิเศษต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเข้าใจต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อเพิ่มมากขึ้น
4. ด้านการประหยัดงบประมาณของรัฐบาล เมื่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้ รัฐก็ไม่จำเป็นต้องสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณไปได้มาก เพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นในบางด้านเพิ่มขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น

เพิ่มครูสอนซ่อมเสริม ครูเวียนสอน หรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านการบริหารก็ใช้ผู้บริหารของโรงเรียนปกติคนเดียว ถือเป็นการประหยัดด้านงบประมาณของรัฐบาล

กนกพร เจริญฤทธิ์ (2546, หน้า 32-33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วมในประเทศที่เจริญและมั่งคั่งหรือประเทศที่กำลังพัฒนา มีความเห็นตรงกันว่า การจัดให้เด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติมีผลดีเป็นอย่างยิ่ง ถือว่าเป็นการประหยัดเงินของรัฐ เพราะไม่ต้องตั้งโรงเรียนใหม่ กล่าวคือการตั้งโรงเรียนใหม่แต่ละแห่งต้องใช้งบประมาณมากในการก่อสร้างรวมทั้งค่าใช้จ่าอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก การจัดชั้นเรียนร่วมในโรงเรียนปกติจึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดการศึกษาอย่างหนึ่ง

สรุปประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม คือ การจัดการเรียนร่วมทำให้เด็กพิการได้เรียนในโรงเรียนที่ตนเองอยากเรียน ประหยัดค่าใช้จ่าย มีโอกาสได้เรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสังคมปกติได้

ประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา

ประเภทของคนพิการทางการศึกษา

สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2552, หน้า 45-47) กำหนดประเภทของคนพิการทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่มีความพิการทางการเห็น
2. บุคคลที่มีความพิการทางการได้ยิน
3. บุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญา
4. บุคคลที่มีความพิการทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ
5. บุคคลที่มีความพิการทางการเรียนรู้
6. บุคคลที่มีความพิการทางการพูดและภาษา
7. บุคคลที่มีความพิการทางพฤติกรรม หรืออารมณ์
8. บุคคลออทิสติก
9. บุคคลพิการซ้อน

หลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา

1. บุคคลที่มีความพิการทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

1.1 คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องใช้สื่อสัมผัส และสื่อเสียง หากตรวจวัดความชัดของสายตาสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนไม่สามารถรับรู้เรื่องแสง

1.2 คนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (16/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2. บุคคลที่มีความพิการทางการได้ยิน หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยิน ตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 เด็กหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาจนถึง 26 เดซิเบล

2.2 เด็กหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทางการได้ยินไม่ว่าจะใส่เครื่องช่วยฟังหรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป

3. บุคคลที่มีความพิการทางสติปัญญา หมายถึง บุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (functioning) ในปัจจุบัน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาดำต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักการดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4. บุคคลที่มีความพิการทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

4.1 บุคคลที่มีความพิการทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หมายถึง บุคคลที่มี อวัยวะไม่สมบูรณ์หรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการ-เคลื่อนไหว ความพิการดังกล่าวอาจเกิดจากโรกระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อ และกระดูก การไม่สมบูรณ์มาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ

4.2 บุคคลที่มีความพิการทางสุขภาพ หมายถึง บุคคลที่เจ็บป่วยเรื้อรัง หรือมี โรคประจำตัวจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5. บุคคลที่มีความพิการทางการเรียนรู้ หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติใน การทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจ เกิดขึ้นเฉพาะความสามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6. บุคคลที่มีความพิการทางการพูดและภาษา หมายถึง บุคคลที่มีความ บกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูด ผิดปกติ หรือ บุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียน หรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และหน้าที่ของภาษา

7. บุคคลที่มีความพิการทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ หมายถึง บุคคลที่มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาทางพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8. บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของ สมองบางส่วนซึ่งส่งผลต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9. บุคคลพิการซ้อน หมายถึง บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการ มากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

สรุปประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา คือ คณพิการทางการศึกษามี 9 ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทมีความพิการและหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาหรือการให้ความช่วยเหลือจึงแตกต่างกันเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของความพิการในแต่ละประเภท

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จรัส ทองชัยภูมิ (2531) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพและการบริหารงานโรงเรียนในโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูประจำชั้นและครูการศึกษาพิเศษ จากการวิจัยพบว่า สิ่งที่โรงเรียนในโครงการเรียนร่วมจัดได้เหมาะสมแล้วได้แก่ รูปแบบการเรียนร่วม การเตรียมความพร้อมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น การปกครองนักเรียน และการจัดบริการ โดยตรงของครูการศึกษาพิเศษ สิ่งที่โรงเรียนจัดการเรียนร่วมควรแก้ไข คือ การกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาและอาชีพ การจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดตั้งคณะกรรมการ โครงการเรียนร่วมในโรงเรียน การจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์พิเศษ การนิเทศ การจัดอัตราครูการศึกษาพิเศษ การจัดทำผลงานของบุคลากรในโรงเรียน การฝึกอบรมบุคลากรในโรงเรียน การสำรวจเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น การจัดการบริหาร ช่วยเหลือ การจัดทำระบบข้อมูลที่เป็นระบบต่อนักเรียน การปรับอาคารสถานที่ การปรับสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและการเตรียมผู้ปกครอง

สุกัญญา จำเพชร (2538) ศึกษาเรื่อง ความพร้อมและความต้องการในการจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเห็นด้วยกับการเรียนร่วมแต่ต้องจัดการเรียนร่วม และค่อนข้างไม่เห็นด้วยกับข้อความที่ว่าบุคลากรเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนร่วม อาคารสถานที่ เครื่องมืออุปกรณ์เป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการจัดการเรียนร่วม และการจัดการเรียนร่วมมีประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

เกษม ทองสัมฤทธิ์ (2540) ศึกษาเรื่อง ความต้องการนิเทศงานวิชาการของครู
โครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า (1) ความต้องการนิเทศงานวิชาการของครู
โครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการ
ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความต้องการนิเทศด้านวิชาการในภาพรวมในอยู่ระดับ
มาก (2) ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 1-5 ปี และมากกว่า 5 ปี ไม่แตกต่างกัน
ทั้งโดยรวมและรายด้าน การจัดกิจกรรมการสอน ด้านสื่อ ด้านวัดและประเมิน แต่ด้าน
หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ 1-5 ปี มีความต้องการ
มากกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปี ขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อินทิรา วงศ์เบญจรงค์ (2540) ศึกษาเรื่อง การติดตามการอบรมครูการศึกษาพิเศษ
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการ
ติดตามการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ได้รับการฝึกอบรมในด้านความรู้เทคนิควิธีการ
ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการ พบว่า
ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางทรัพยากร ทรัพยากร สิ่งของและบุคคล มาใช้ให้เกิดประโยชน์
และมีประสิทธิภาพสูงสุด การจัดหาสื่ออุปกรณ์ หรือวิทยากรที่มีความสามารถนั้น
ต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์ต่องานวิชาการ

เมธาวรรณ วงศ์เทวราช (2543) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารและ
ครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า (1) ความคิดเห็นของผู้บริหารและ
ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็ก
ที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนปกติ ในภาพรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน
(2) ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน
ที่ปฏิบัติงาน ไม่มีผลทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารแตกต่างกัน

ปรีชา สุขคุณ (2543) ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในโครงการ
เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า
สภาพการบริหารงานวิชาการโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของครูและนักเรียน ในภาพรวมมีการ

ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และพบว่ามีปัญหาในการบริหารงาน 3 งาน คือ งานวัสดุ ประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน งานนิเทศภายใน งานวัดผลประเมินผล

สมยศ นาวิการ (2543) ศึกษาเรื่อง การบริหารและพฤติกรรมองค์กร พบว่า บุคคลจะถูกจูงใจให้แสวงหาความเสมอภาคทางรางวัลที่พวกเขาคาดหวังจากผลการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และควรกำหนดเป้าหมายด้วยกัน ผู้บริหารโรงเรียนสามารถจัดระบบส่งเสริมขวัญกำลังใจได้ดี ต้องยึดระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและความเสมอภาคทางรางวัล

กมล ดาระสุวรรณ (2545) ศึกษาเรื่อง กระบวนการบริหาร โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง ผลวิจัยพบว่า (1) โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง ดำเนินงานตามกระบวนการบริหารโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ครูผู้สอนที่มีคุณวุฒิสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหาร โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วม ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (3) ปัญหาในการบริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในจังหวัดลำปาง ได้แก่ ขาดงบประมาณและปัจจัยดำเนินงาน ครูผู้สอนเด็กพิการขาดความรู้ความสามารถในการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กพิการ และครูผู้สอนเด็กพิการได้รับการส่งเสริมการรับรางวัลและการเสริมแรงน้อย

สมศักดิ์ คูริยศักดิ์ (2545) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบเจตคติต่อการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนกับครูผู้สอน ในโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า (1) โรงเรียนในโครงการเรียนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่มีความพร้อมของครูผู้สอน และบุคลากรในการจัดการเรียนร่วม (2) ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในโรงเรียนโครงการเรียนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร มีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและมีเจตคติเอื้อต่อการจัดการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน (3) ผู้บริหารและครูผู้สอนในโครงการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่ได้เป็นการสร้างปัญหาให้กับเด็กปกติ

ปรีชา สวัสดิ์ทา (2546) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียน ศูนย์กลางการพัฒนาทางด้านการศึกษาพิเศษ ด้านที่มีสภาพการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ (1) ด้านการติดตามผลการจัดการเรียนการสอน (2) ปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เชาวนีย์ สายสุใจ (2547) ศึกษาเรื่อง การศึกษาความต้องการในการนิเทศงานวิชาการของครู โครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ครูผู้สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งทำหน้าที่ประจำชั้นในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเด็กพิเศษเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 97 คน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการนิเทศงานวิชาการในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ ครูที่มีคุณวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีความต้องการงานนิเทศงานวิชาการแตกต่างกับครูที่มีคุณวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ส่วนครูที่ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ มีความต้องการในการนิเทศงานวิชาการ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้านสูงกว่าครูที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ แตกต่างกัน

ปฎิมา จันทร (2549) ศึกษาเรื่อง บริบทการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจังหวัดสตูล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 24 คน และครูที่รับผิดชอบด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 25 คน รวม 49 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นการจัดการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ และรับบริการที่จำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ กิจกรรมของนักเรียนเรียนร่วมเป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ประเมินตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ และความคิดเห็น

เกี่ยวกับบริบทการดำเนินงานการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนแกนนำที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาด้านการเรียนการสอนพบว่าแตกต่างกัน

กัญญารัตน์ ว่องศิริกุล (2550) ศึกษาเรื่อง *แนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนร่วม* ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาพื้นฐาน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษในสถานศึกษาพื้นฐาน ศึกษาอุปสรรคในการส่งเสริมการเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และศึกษาแนวทางในการเรียนร่วม ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 459 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 209 คน ผลการจัดสภาพการเรียนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าโรงเรียนที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านบุคลากรในโรงเรียนมีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนร่วมแก่บุคลากรมากที่สุด ส่งเสริมสนับสนุนเขตพื้นที่โรงเรียนมีการกระตุ้นให้เกิดการสร้างเครือข่ายของครอบครัวนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเพื่อเกิดพลังความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยประสบการณ์ในการสอนไม่เคยสอนมีความแตกต่างกัน ในประเด็นบุคลากรควรมีความพร้อมในการสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และต้องมีการเตรียมความพร้อมให้ครูผู้สอนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนร่วม สำหรับแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ควรเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วมเพิ่มเติมแก่บุคลากรมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยระยะเวลาปฏิบัติงาน 0-20 ปี และ 21 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการจัดการเรียนร่วมของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษพบว่าไม่มีความแตกต่างในแง่สถิติ ข้อเสนอแนะภาครัฐควรขยายโอกาสการจัดการเรียนร่วมสู่สถานศึกษาอื่น ๆ

สมยศ สุขพัฒน์ธี (2550) ศึกษาเรื่อง *การศึกษากาการบริหารจัดการเรียนร่วม* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารจำนวน 12 คน และครูผู้สอนจำนวน 12 คน รวม 24 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารดำเนินการส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอนในการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล การรายงานข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดำเนินการจัดหาเครื่องมือคัดแยก สื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยี วางแผนการใช้

งบประมาณ รวมถึงการจัดบริการที่จำเป็นให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ บริการแนะแนว ศิลปะ บำบัด คนตรีบำบัด การแก้ไขการพูด

สมเด็จพระอิธิตา (2550) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนกับการบริหารจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ผู้บริหารและข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนที่บริหารจัดการเรียนร่วม พบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนสูงสุด คือ ด้านตระหนักและเห็นความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ด้านการสร้างความปลอดภัยและบรรยากาศที่อบอุ่น ด้านพัฒนาตนเองและบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม ด้านสังเกตการสอนและให้ข้อมูลป้อนกลับอย่างสร้างสรรค์ ด้านการสร้างแรงจูงใจด้วยระบบค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ด้านการกำกับติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ ด้านการใช้ทรัพยากรและวัสดุ ครุภัณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ และด้านการกำกับติดตามการปฏิบัติการ-สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

งานวิจัยในต่างประเทศ

Bright (อ้างถึงใน ปรีชา สวัสดิ์ทา, 2546) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของโครงการเรียนร่วมที่ประสบความสำเร็จ โดยได้จัดทำแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกถามเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างที่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งได้รวบรวมลักษณะ 6 ประการ คือ (1) การฝึกเตรียมเพื่อการเรียนร่วม (2) เจตคติเชิงบวกต่อการเรียนร่วม (3) การจัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับการฝึกเพื่อความคุ้นเคย (4) สัดส่วนของจำนวนครูและนักเรียนที่เหมาะสม (5) การจัดให้มีบริการเสริมเพื่อสนับสนุนการเรียนร่วม (6) ประเมินเด็กได้เร็วที่สุดและการควบคุมติดตามผล ส่วนที่สองเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อโครงการเรียนร่วม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครูในโครงการเรียนร่วมและครูปกติมีความเห็นว่า โครงการที่ถือว่าเป็นโครงการที่ประสบผลสำเร็จนั้นจะมีลักษณะทั่วไป 3 ประการ คือ (1) เจตคติที่มีต่อการเรียนร่วม (2) การจัดประสบการณ์ให้ได้รับการฝึกเพื่อความคุ้นเคย (3) การจัดให้มีบริการเสริมเพื่อสนับสนุนการเรียนร่วม นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดประสบการณ์ให้ได้รับการฝึกเพื่อทำความคุ้นเคยสัดส่วนของ

จำนวนครูต่อนักเรียนที่เหมาะสม (ซึ่งไม่แตกต่างจากชั้นเรียนปกติ) และการประเมินเด็กได้เร็วที่สุด การควบคุมติดตามผลที่ใช้ในโครงการยังอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

Keller (อ้างถึงใน สมนึก คุริยศักดิ์, 2545) ได้ศึกษาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาพบว่า ครูใหญ่และครูผู้สอนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ แต่ครูผู้สอนมีความเห็นว่าควรมีห้องเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษแยกออกจากกัน แต่ควรอยู่ในเขตโรงเรียนเดียวกัน

Maccartney (1987) ได้ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการสำหรับการนิเทศครูการศึกษาพิเศษขึ้น กระบวนการที่พัฒนาขึ้นนี้ครอบคลุมด้านต่าง ๆ คือ ทักษะการสอน ทักษะการสื่อสาร และความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพครู ผลการวิจัยสรุปได้ว่าระบบการให้บริการการสอนของครูพัฒนาขึ้น และครูผู้สอนมีความพึงพอใจกับกระบวนการที่ใช้และพึงพอใจกับการพัฒนาตนเอง

Blanchard (1990) ได้ทดลองจัดกิจกรรมเชิงปฐมนิเทศ สำหรับนักเรียนปกติระดับประถมศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษก่อนดำเนินการ โครงการเรียนร่วม ระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับนักเรียนปกติ พบว่านักเรียนปกติมีทัศนคติทางบวกต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักเรียนปกติกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนที่จะจัดให้มีการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนปกติกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ

Farley (1991) ได้ศึกษาพบว่า ครูใหญ่มีทัศนคติต่อการเรียนร่วมที่คล้ายคลึงกับทัศนคติของบุคลากรที่ทำงานในระดับชั้นอื่น แต่ครูใหญ่มีทัศนคติที่แสดงความพึงพอใจมากกว่าครูทั่วไป

Riedel (1991) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้ของนักการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนร่วมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในเกรด 5-9 ของโรงเรียนในรัฐเวอร์จิเนีย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารมีการรับรู้ในทางบวกสูงกว่านักการศึกษาทั่วไปมีการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียนเป็นไปในลักษณะที่ว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าการตรวจเยี่ยมครูผู้สอนและให้คำแนะนำการวางแผนการสอน และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการสอนเป็นองค์ประกอบ

ที่เอื้อต่อการเรียนร่วม

Echols (1992) ได้ศึกษาวิจัยวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนร่วมของเด็กปัญญาอ่อนในการศึกษาปกติจากโรงเรียนในรัฐเท็กซัส ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่าและครูที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเรื่องการเรียนร่วม ครูที่มีประสบการณ์การสอนเด็กปัญญาอ่อนมาก่อน มีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างจากครูที่ไม่มีประสบการณ์

Millinix (1994) ได้ศึกษาทัศนคติของครูใหญ่ที่มีต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและการเรียนร่วม พบว่า ครูใหญ่ที่มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วม มีทัศนคติทางบวกต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติ แต่ครูใหญ่ที่มีความเป็นผู้นำแบบผูกขาดรวมอำนาจมีทัศนคติในทางลบต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และการเรียนร่วมระหว่างนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษและนักเรียนปกติ

Reynolds and Birch (1997) ได้ศึกษาเจตคติและความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนร่วมของครูและผู้บริหารสถานศึกษาด้านการให้บริการ พบว่า ครูปกติ ผู้บริหารและครูการศึกษาพิเศษมีเจตคติต่อการจัดการเรียนร่วมและความเชื่อตรงกันว่า นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษมีสิทธิได้รับบริการทางด้านการศึกษา ครูปกติและครูการศึกษาพิเศษมีความเชื่อว่า การจัดการเรียนร่วมจะสำเร็จได้ ต้องได้รับความร่วมมือทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอน ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์

จากผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในรูปแบบการเรียนร่วมระหว่างเด็กพิการกับเด็กปกติจะประสบความสำเร็จ ได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากการสนับสนุนของครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรได้รับการส่งเสริมความรู้ ทัศนคติ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติ